f. BV E

35. Gelet op voorgaande dient de rechtbank niet meer in te gaan op de middelen van de curatoren specifiek met betrekking tot de ontbinding en vereffening van BV E.

(...)

BESLISSING

Na beraad en gelet op de argumenten hierboven, beslist de rechtbank het volgende. Deze beslissing gebeurt op tegenspraak.
De rechtbank verklaart de vorderingen van de curatoren ontvankelijk doch ongegrond.
Zij veroordeelt de curatoren tot betaling aan de consoorten A/B van de kosten van het geding, door de rechtbank in hoofde van de consoorten A/B begroot en vereffend op de rechtsplegingsvergoeding van 22.500,00 euro.
Zij veroordeelt de curatoren tot betaling van het rolrecht van 165,00 euro aan de FOD Financiën, na uitnodiging doch de rechtbank stelt vast dat de curatoren genieten van het voordeel van rechtsbijstand.

(...)

Noot: Het belang van het 'abnormaal' of 'normaal' karakter van de betwiste handeling of betaling bij de beoordeling van een faillissementspauliana

De feitelijke context – Vennootschap X was actief als groothandel in fruit. Zij maakte deel uit van een aantal verbonden vennootschappen. De aandeelhouders van de vennootschap waren twee broers.

Vennootschap X deed vanaf 2011 beroep op de diensten van een handelsagent voor de aan- en verkoop van fruit. Medio 2017 ontstond er een betwisting tussen vennootschap X en de handelsagent over de uitvoering van de handelsagentuurovereenkomst. Die laatste startte een procedure op voor de ondernemingsrechtbank. Bij tussenvonnis van 12 september 2018 verklaarde de rechtbank de handelsagentuurovereenkomst ontbonden wegens wanprestatie van beide partijen. Een gerechtsdeskundige kreeg de opdracht om advies te verlenen over de definitieve afrekening. Pas na neerlegging van diens eindverslag tekende de handelsagent in februari 2022 beroep aan tegen het tussenvonnis.

Ondertussen hadden de twee broers medio 2018 hun volledige activiteiten overgedragen aan een sectorgenoot. Met betrekking tot vennootschap X werd haar handelszaak overgedragen. Naast onmiddellijke betaling van een forfaitaire prijs werd bedongen dat de overnemer voor een periode van drie jaar nog een bijkomende vergoeding zou betalen ten belope van 2,5 % van door de overnemer behaalde omzet op het overgedragen cliënteel.

Vennootschap X voldeed in 2018 en 2019 aan de voorwaarden van de alarmbelprocedure en had op het ogenblik van de overdracht van haar handelsfonds belangrijke uitstaande leveranciersschulden. De algemene vergadering, bestaande uit de twee broers, besliste tot voortzetting van de activiteiten, waarbij beiden aanzienlijke gelden ter beschikking van de vennootschap stelden om de handelsschulden aan te zuiveren. Op het ogenblik dat alle schulden aan derde-schuldeisers waren voldaan, betaalde vennootschap X, via de door

haar ontvangen commissies van de overnemer van het handelsfonds, de door de broers ter beschikking gestelde gelden terug. De laatste twee terugbetalingen gebeurden in mei 2023.

Op 7 juni 2023 kwam er het arrest tussen van het hof van beroep van Antwerpen in de betwisting met de handelsagent met als uitkomst dat deze laatste recht had op betaling van een aanzienlijk bedrag. Vennootschap X was niet in staat dit bedrag te voldoen en legde de boeken neer.

Vordering in faillissementspauliana door de curatoren – De curatoren vorderden o.m. dat de terugbetalingen aan de twee broers van de door hen ter beschikking gestelde gelden in rekening-courant, in toepassing van de faillissementspauliana, niet tegenstelbaar zouden worden verklaard aan de failliete boedel.

Samenvatting van het besproken vonnis – De ondernemingsrechtbank verklaarde de vordering van de curatoren ongegrond. De terugbetalingen door vennootschap X aan de broers van de door hen ter beschikking gestelde gelden kon niet worden beschouwd als een abnormale handeling. Op het moment van de terugbetalingen waren, volgens de rechtbank, alle zekere, vaststaande en opeisbare schuldvorderingen voldaan. De vordering van de handelsagent bekwam dit karakter pas nadien, m.n. door de vaststelling ervan in het arrest van 7 juni 2023.

Daarenboven stelde de rechtbank dat er geen bedrieglijk opzet werd aangetoond, noch de intentie om de rechten van de handelsagent te miskennen.

Schuldvorderingen zijn concurrerend tot het ontstaan van de samenloop – De gelijkheid van schuldeisers (*paritas creditorum*) is een basisconcept uit het insolventierecht. Dit beginsel treedt echter pas in werking na het ontstaan van samenloop.[1]

Vóór het ontstaan van de samenloop heeft een schuldenaar geen verplichting om zijn schuldeisers gelijk te behandelen.[2] Ten aanzien van het vermogen van de schuldenaar hebben alle schuldvorderingen alsdan gelijke rang, ongeacht de datum waarop ze zijn ontstaan of opeisbaar zijn geworden. De schuldvorderingen concurreren m.a.w. met elkaar. In beginsel is de schuldenaar vrij om de ene schuldeiser eerder te betalen dan de andere.[3]

De faillissementspauliana als correctiemechanisme – Een correctiemechanisme op dit principe is de faillissementspauliana.[4] De *pauliana* verleent de curator het monopolie[5] om alle handelingen of betalingen aan te vechten die de gefailleerde schuldenaar heeft verricht met bedrieglijke benadeling van de schuldeisers, ongeacht op welke datum zij hebben plaatsgevonden.[6]

---

1 STORME M.E., 'Paritas creditorum, voorrang en roerende zekerheden', *TPR* 2006, (939) 947-948.

2 DE CORTE R. en DIRIX E., *Zekerheidsrechten*, Kluwer, 2006, 34.

3 DEL CORRAL J., 'Begripsomschrijving: wat is een *actio pauliana?*' in DEL CORRAL J., *Pauliaanse vordering*, Kluwer, 2021, (3) 3; STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 102.

4 Art. XX. 114 WER.

5 Dit is het voornaamste onderscheid tussen de faillissementspauliana en de gemeenrechtelijke pauliana in art. 5.423 BW. Zie o.m. Cass. 11 januari 1988, *Arr.Cass.* 1987-1988, 594; Cass. 25 januari 2013, *Arr.Cass.* 2013, 244; Cass. 13 maart 2015, *Arr.Cass.* 2015, 743.

6 DEL CORRAL J., 'De 'actio pauliana' in het kader van collectieve (insolventie)procedures' in DEL CORRAL J., *Pauliaanse vordering*, Kluwer, 2021, (153) 153-155.
CAUFFMAN C. en LINDEMANS G., 'Art. XX.114 WER' in X., *Economisch recht. Commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer, Art. XX.114 WER – 1 – Art. XX.114 WER – 14*, Wolters Kluwer,

Toepassingsvoorwaarden – De curator dient, om zich succesvol op de faillissementspauliana te beroepen, te bewijzen dat aan vier voorwaarden is voldaan.

Vooreerst moet er minstens één schuldvordering bestaan die dateert van vóór de aangevochten handelingen of betalingen. In geval van faillissement vervalt de anterioriteit van de schuld als aparte vereiste. Het is alsdan voldoende dat er minstens één schuldvordering van de boedel anterieur is.[7] Die anterioriteit wordt doorgaans ruim uitgelegd.[8] Er moet worden aangetoond dat de oorzaak van de schuldvordering dateert van vóór de bedrieglijke handeling.[9] Het is niet nodig dat het bedrag van de schuld toen al vaststond of opeisbaar was.[10] Het is voldoende dat de schuldvordering opeisbaar is op het ogenblik van het instellen van de pauliaanse vordering.[11]

Ten tweede is vereist dat de aangevochten handelingen of betalingen de massa van schuldeisers van de gefailleerde hebben benadeeld. Benadeling omvat verarming, wijziging van de rangorde van schuldeisers, en de feitelijke hindering van het verhaalsrecht van de schuldeisers.[12]

Ten derde moet er sprake zijn van een bedrieglijk opzet in hoofde van de gefailleerde. De voorwaarde wordt beoordeeld naar het tijdstip waarop de aangevochten handeling is gesteld.[13] Er is sprake van bedrieglijk opzet wanneer de schuldenaar handelt met het bijzonder opzet om de verhaalsrechten van de schuldeisers te benadelen.[14]

Tot slot is vereist dat indien de aangevochten handeling onder bezwarende titel werd gesteld, de wederpartij bij die handeling te kwader trouw was. Er is sprake van kwade trouw wanneer de wederpartij op de hoogte was of minstens op de hoogte diende dat de desbetreffende handeling nadeel toebracht aan de andere schuldeisers van de gefailleerde.[15] De bedoeling om te schaden is niet vereist.[16]

In zoverre een aangevochten handeling ten kosteloze titel werd gesteld, is geen dergelijk bewijs van kwade trouw van de wederpartij vereist opdat de curator zich op de faillissementspauliana kan beroepen.[17] De wederpartij kan zich bijgevolg niet beroepen op de goede trouw.[18]

2024, (559) 561; LINDEMANS G., 'Niet-tegenstelbare handelingen uitgevoerd voor faillissement' in X., *Faillissement & Reogranisatie'*, FARE, 2025, (7.B.2 -1) 7.B.2.- 49.

7 Cass. 17 oktober 1991, *Arr.Cass.* 1991, 163.

8 Zie STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 179-181.

9 CLAESSENS B., VAN MALDEREN G., ROODHOOFT J., 'De tegenstelbaarheid van het bestaan van de overeenkomst' in X., *Bestendig Handboek Verbintenissenrecht,* Kluwer, 2024, (II.4 – 248) II.4 – 259.

10 Zie o.m. Cass. 19 maart 1998, *RW* 1998-1999, 1177; Cass. 5 januari 2006, *Arr.Cass.* 2006, 41; Gent 20 juni 1989, *RW* 1991-1992, 504; Rb. Mechelen 29 januari 1987, *RW* 1987-1988, 1513; Rb. Hasselt 23 april 2001, *RW* 2003-2004, 1350.

11 Cass. 5 januari 2006, *Arr.Cass.* 2006, 41.

12 Zie hierover LINDEMANS G., *Schuldeisers & rechtspersonen*, Intersentia, 2019, 131-132; STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 169-172.

13 STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 176.

14 LINDEMANS G., 'Niet-tegenstelbare handelingen uitgevoerd voor faillissement' in X., *Faillissement & Reogranisatie'*, FARE, 2025, (7.B.2 -1) 7.B.2.- 53.

15 STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 181-182.

16 ZENNER A., *Traité du droit de l'insolvabilité*, Anthemis, 2019, 1429.

17 LINDEMANS G., 'Niet-tegenstelbare handelingen uitgevoerd voor faillissement' in X., *Faillissement & Reogranisatie'*, FARE, 2025, (7.B.2 -1) 7.B.2.- 56.

18 STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 183.

Andere bewijslast van het bedrog bij een 'abnormale' of 'normale' handeling – Het arrest van 22 juni 2022 van het Hof van Cassatie – De bewijslast van het bedrog (derde voorwaarde) verschilt naargelang de betwiste handeling of betaling een abnormaal, dan wel normaal karakter heeft.

In zoverre een handeling of betaling een abnormaal karakter heeft, volstaat het om aan te tonen dat de handeling abnormaal was[19] én de gefailleerde wist dat de handeling of betaling de belangen van schuldeisers zou schaden.[20] Er wordt aangenomen dat de loutere kennis van het verarmend effect van de rechtshandeling dan volstaat als bewijs.[21] Dat principe werd recentelijk ook bevestigd door het Hof van Cassatie in een arrest van 22 juni 2022[22]. Voorbeelden van abnormale handelingen zijn het bij voorrang terugbetalen van een nog niet-opeisbare lening aan een bestuurder[23] of een terugbetaling van een achtergestelde schuld, in het bijzonder wanneer dit de zaakvoerder van de schuldenaar bevrijdt van een borgstelling[24]. De betaling van een opeisbare schuld is dat daarentegen niet.[25] Een terugbetaling van een schuld bestaande uit een voorafgaandelijk ontvangen geldsom geboekt in rekening-courant – en dus uit de aard zelf op ieder moment opeisbaar – kwalificeert bijgevolg logischerwijs als een 'normale' rechtshandeling.

In zoverre een handeling of betaling een normaal karakter heeft, is een meer omstandig bewijs van bedrieglijk opzet vereist.[26] Het loutere feit dat de schuldenaar op de hoogte was, volstaat alsdan niet om fraude vast te stellen.[27]

Correcte toepassing in het besproken vonnis – In het besproken vonnis stelden de curatoren dat de terugbetalingen van de door de broers/aandeelhouders ter beschikking gestelde gelden dienden te worden beschouwd als 'abnormale' rechtshandelingen. Die stelling wees de ondernemingsrechtbank uitdrukkelijk af. Volgens de rechtbank kon een terugbetaling aan een bestuurder van een vennootschap van gelden die hij onder de vorm van een rekening-courant aan de vennootschap ter beschikking heeft gesteld, op een moment dat alle zekere, vaststaande en opeisbare schuldvorderingen lastens de vennootschap zijn voldaan, dan wel op een moment dat duidelijk is dat zij zullen kunnen worden voldaan, niet als een abnormale handeling worden beschouwd. Integendeel, het betreft een perfect normale rechtshandeling.

---

19 Er is geen bijzonder opzet vereist, een algemeen opzet volstaat. Zie STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 177.

20 Cass. 15 maart 1985, *Arr.Cass.* 1985, 969; Antwerpen 24 februari 2022, *TIBR* 2022/2, 135; Antwerpen 14 januari 2021, *NJW* 2023/477, 174; Gent 6 januari 2020, *TIBR* 2021/2, 1.

21 VANSWEEVELT T. en WEYTS B., *Handboek Verbintenissenrecht*, Intersentia, 2023, 762-765; VAN OMMESLAGHE P., *Droit des obligations (III)*, Bruylant, 2010, nr. 1538.

22 Cass. 22 juni 2022, *JLMB* 2022, 1229; *TRV* 2023, 178. *"Krachtens artikel 1167 van het oude Burgerlijk Wetboek kunnen schuldeisers in eigen naam opkomen tegen de handelingen die hun schuldenaar verricht heeft met bedrieglijke benadeling van hun rechten. Wanneer de rechtshandeling een uitzonderlijk karakter heeft, veronderstelt het bedrog dat de schuldenaar heeft gehandeld terwijl hij ervan op de hoogte was dat de schuldeisers zouden worden benadeeld. Het loutere feit dat de schuldenaar hiervan op de hoogte was, volstaat niet om fraude vast te stellen wanneer de rechtshandeling een normaal karakter heeft."*

23 Orb. Gent 23 juli 2025, https://juportal.be/content/ECLI:BE:ORGNT:2025:JUG.20250708.1.

24 Antwerpen 24 februari 2022, *TIBR* 2022/2, 135.

25 STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 178.

26 Cass. 10 juni 2022, C.21.0399.F, *TBH* 2024/4, 423; Antwerpen 14 januari 2021, *NJW* 2023/477, 174.

27 Cass. 22 juni 2022, *JLMB* 2022, 1229; *TRV* 2023, 178.

Dit standpunt dient te worden bijgetreden: een terugbetaling van een schuld bestaande uit een voorafgaandelijk ontvangen geldsom geboekt in rekening-courant – en dus uit de aard zelf op ieder moment opeisbaar – kwalificeert logischerwijs als een 'normale' rechtshandeling.

In haar beoordeling stelde de ondernemingsrechtbank tevens vast dat de schuldvordering van de handelsagent tot vóór het arrest van 7 juni 2023 een louter eventueel en onzeker karakter had omwille van het aleatoir karakter van de uitkomst van de hangende gerechtelijke betwisting. Daarom was er volgens de rechtbank, en evenzeer terecht, geen kwade trouw gemoeid bij de eerdere terugbetaling van de wel zekere en opeisbare schuldvorderingen van de twee aandeelhouders.

Vincent PELSSERS
Student master in de rechten UHasselt